

Streszczenie rozprawy doktorskiej mgr Ewy Kołodziejkiej-Fuentes
pt. „Elity lokalne Drugiej Rzeczypospolitej. Przykład Płocka”

Rozprawa dotyczy lokalnych elit w prowincjonalnym mieście Drugiej Rzeczypospolitej. Celem pracy jest określenie struktury oraz relacji zachodzących wewnątrz środowisk elitarnych na przykładzie Płocka – miasta powiatowego, położonego w województwie warszawskim, które stanowiło ważny ośrodek administracyjny (m.in. z siedzibą Sądu Okręgowego), oświatowy i kulturalny, zamieszkały przez około 30 tysięcy mieszkańców (około 75 proc. Polaków, 25 proc. Żydów, niewielka grupa spolonizowanych Niemców). W mieście brakowało większego przemysłu, mieszkańcy zajmowali się lokalnym handlem i rzemiosłem.

Wnikliwa analiza, przeprowadzona na podstawie dostępnych materiałów źródłowych, pozwala postawić tezę, że płockie elity nie stanowiły jednolitej grupy. Można wyróżnić dwie kategorie. Pierwsza to elita lokalna, ukształtowana między 1870 a 1914 rokiem, i uzupełniana przez młode pokolenie, osoby z awansu, a także tych przyjezdnych, którzy godzą się podporządkować miejscowym autorytetom. Centrum zainteresowań i aktywności elity lokalnej zajmują sprawy miasta. Druga kategoria to elita urzędu, czyli przybysze, których kariera nie wiąże się z miastem, ale instytucją, w której pracują (administracją, wojskiem, przedsiębiorstwem etc.). Oznacza to, że przebywają w mieście czasowo i nawet jeśli aktywnie współtworzą Płock, to za chwilę mogą zostać translokowani lub z własnej woli przenieść swoją aktywność (np. gospodarczą lub twórczą) gdzie indziej.

Ze względu na swoją specyfikę, elita lokalna składa się przede wszystkim z rodzin reprezentujących sfery gospodarcze miasta oraz osób, które wykonują wolne zawody: lekarzy, adwokatów, notariuszy, farmaceutów, stomatologów, a także niektórych duchownych, częściowo nauczycieli szkół średnich, rzadziej urzędników samorządowych. Z kolei w elicie urzędu dominują różnego rodzaju urzędnicy średniego i wyższego szczebla, zatrudnieni głównie w instytucjach państwowych, wojskowi, inżynierowie, artyści i inni przedstawiciele zawodów twórczych. Liczebność każdej z obu kategorii szacuję na kilkadziesiąt „nazwisk”, przy czym łącznie z wszystkimi członkami rodziny, do każdego ze wspomnianych środowisk elitarnych należy kilkaset osób. Przedstawiciele elity urzędu napływają do miasta przez cały okres Drugiej Rzeczypospolitej, tym niemniej największe

nasilenie przyjazdów, a także rotacja na stanowiskach mają miejsce w początkach odrodzonego państwa polskiego oraz po zamachu majowym.

Celem pracy jest zbadanie struktury lokalnych elit oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie o to, jak układała się relacja między elitą lokalną a elitą urzędu. Interesuje mnie: w jaki sposób członkowie obu kategorii kształtowali swoją codzienność w mieście; jak wyglądały stosunki pomiędzy nimi w życiu społecznym; czy relacje między nimi, wyznaczane rytuałami życia publicznego, były zmienne w czasie.

Odnosząc się do pytań badawczych postawionych w pracy, korzystałam z różnorodnych źródeł, starając się uzyskać, jak najwięcej informacji o plockich elitach oraz ich aktywnościach w życiu prywatnym i publicznym miasta. Cennym materiałem okazały się wydawane przez cały okres międzywojenny w Płocku gazety codzienne, które stanowią niemal kalendarium z życia miasta i jego elit. Z akt urzędowych najbardziej przydatne były materiały personalne, głównieteczki osobowe. Uzupełnieniem wiedzy o plockich elitach stały się nieliczne wspomnienia.

Praca składa się z pięciu rozdziałów, w tym dwóch wprowadzających, gdzie przedstawiam Płock jako miejsce zamieszkania badanych elit, a także nakreślam okres wcześniejszy, aby pokazać korzenie elity lokalnej. Dwa kluczowe rozdziały: *elita lokalna* oraz *elita urzędu* stanowią zasadniczą część dysertacji. Znajduje się w nich analiza struktury plockich elit w podziale na obie kategorie, a także odtworzenie najważniejszych aspektów działania elitarnych środowisk. Ostatni rozdział dotyczy udziału elit w Radzie Miejskiej.